

Джек Лондон

Мърша и нищо повече

Той отиде бавно до ъгъла и погледна нагоре и надолу по напречната улица, но не видя нищо, освен оазисите светлина, проливана от уличните лампи на всяка пресечка. После бавно се върна по същия път. Беше сянка на човек и се плъзгаше безшумно, без излишни движения в полумрака. Целият беше нащрек, като див звяр в джунглата, силно впечатлителен и възприемчив. Всеки друг, който би се движил около него в тъмнината, би трябвало да прилича на сянка още повече от самия него, за да не го забележи.

Освен текущите сведения за положението на нещата, които получаваше от сетивата, за обикалящата го обстановка, той обладаваше едно по-изтънчено възприятие – „нюх“. Долавяше, че в къщата, пред която се беше спрял за миг, има деца, но той усещаше това без значителни усилия на възприятията си. В действителност обаче дори не си даваше сметка, че ги долавя – толкова неусетно му идваха те. И все пак, ако възникнеше миг, в който би му се наложило да направи нещо във връзка с тази къща, щеше да действа с предпоставката, че в нея има деца. Не си даваше сметка за нищо, което долавяше в обикалящата го обстановка.

По същия начин, без да знае как, той долови, че крачките, приближаващи се по напречната улица не го заплашват с никаква опасност. Преди още да види крачещия, разбра, че това е закъснял минувач, който бърза да се прибере. На пресечката минувачът се мярна пред очите му и се загуби нагоре по улицата. Наблюдаваше, забеляза в прозореца на ъгловата къща да припламва светлина и когато тя угасна, разбра, че е била клечка кибрит. Това беше несъзнателно уточняване на познато явление и през ума му мина мисълта: „Искал е да види колко е часът.“ В друга къща една стая беше осветена. Светлината гореше мъждиво, без да мига, и той си каза, че е стая на болник.

Особено го интересуваше една къща на отсрещната страна, на половината разстояние до ъгъла. На тази къща отделяше най-много внимание. Накъдето и да гледаше, накъдето

и да отиваше, погледът и крачките му винаги се връщаха към нея. Освен един отворен прозорец над входната врата в къщата нямаше нищо необикновено. Никой не влизаше, нито излизаше. Нищо не се случваше. Нямаше осветени прозорци, нито пък светлини, които да се появяват и да изчезват в някой от тях. Въпреки това тя беше в центъра на наблюденията му. Той се занътваше към нея всеки път, след като проучваше обстановката наоколо.

Въпреки своя нюх, не се чувствуваше сигурен. Прекалено остро

съзнаваше опасността на положението си. Макар че крачките на случайния минувач не го разтревожиха, беше напрегнат, нервен и готов да се стресне като някоя Плаха сърна. Даваше си сметка за възможността други същества да дебнат наблизко в мрака – същества, подобни на самия него в движенията, възприятията и досетливостта.

Далече надолу по улицата пред очите му се мярна нещо, което се движеше. И той долови, че не беше закъснял минувач, а някой, който представляваше заплаха и опасност. Изсвири два пъти към къщата на отсрещната страна и се плъзна като сянка към ъгъла и зад него. Тука се спря и внимателно се огледа. Поуспокоил се, надзърна обратно зад ъгъла и заразглежда това, което се движеше и приближаваше. Беше отгатнал – полицай!

По напречната улица човекът отиде до другия ъгъл и продължи скришом да наблюдава мястото, което току-що напусна. Видя полицаят да върви нагоре по улицата. Тогава тръгна успоредно с неговия път и от следващия ъгъл пак го видя – отминаваше нататък; след това се върна по пътя, по който беше дошъл. Изсвири към къщата на отсрещната страна, а подир малко изсвири още веднъж. В изсвирването имаше успокояващи нотки, също както в предишното двойно изсвирване бе имало нотки на предупреждение.

Видя някаква тъмна фигура да се очертава върху навеса над входната врата и се спусна бавно по една от подпорите. После фигурата слезе по стъпалата, мина през железната портичка и приела очертанятия на човек, закричи по тротоара. Наблюдаващият остана на своята страна на улицата, но тръгна наравно с другия към ъгъла, където пресече и се присъедини към него. Изглеждаше съвсем дребен до човека, на когото заговори.

– Как я свърши работата, Мат? – попита той. Другият неопределено изсумтя и направи няколко крачки, без да отговори.

– Смятам, че пипнах плячката – рече той.

Джим се засмя тихо в тъмнината и зачака да чуе повече. Пресечките оставаха една по една зад гърба им и той започна да губи търпение.

– Добре де, кажи нещо за тая плячка – подхвана той. – Изобщо, какво можа да гепиш?

– Много бях зает, за да правя сметки, но е тлъста. Толкова мога да ти кажа, Джим, тлъста плячка е. Не мога и да помисля колко е тлъста. Почакай, докато се върнем в стаята.

Джим го изгледа внимателно под уличния фенер на следващата пресечка и видя, че лицето му е малко мрачно и че държи лявата си ръка

някак особено.

– Какво ти има на ръката? – попита той.

– Тоя тип ме ухапа. Дано не ме хване бяс. Понякога може да хванеш бяс от ухапване на човек, нали?

– Нахвърли се да те бие, а? – запита Джим, за да го насърчи.

Другият изсумтя.

– Човек по-лесно ще накара дявола да му разправи нещо, отколкото теб! – избухна ядно Джим. – Разкажи ми какво стана! Няма да ти струва пари да ми го кажеш, я!

– Трябва да съм го поудушил – отговори Мат. Сетне, сякаш за да обясни, добави: – Той ме усети.

– Ти я свърши добре тая работа. Не чух нито звук.

– Джим – отговори другият сериозно, – за такова нещо бесят. Аз му видях сметката. Трябваше. Той ме усети. Ще трябва да си поналягаме парцалите известно време.

Джим многозначително подсвирна.

– Чу ли ме, като изсвирих? – попита той изведнъж.

– То се знае. Всичко беше свършено. Тъкмо се канех да изляза.

– Беше фанте. Ама не обикаляше тоя квартал. Отмина го и си продължи нататък. Тогава се върнах и ти свирих. Какво те накара да се забавиш толкова след това?

– Чаках, за да бъда сигурен – обясни Мат. – Да знаеш колко се зарадвах, като те чух да свириш пак. Не е лесно да се чака. Седях си там и мислих, мислих... ах, за какво ли не. Чудно нещо е, за какви работи може да мисли човек. А пък имаше и една проклета котка, която все швъкаше из къщата и ме стряскаше с шума.

– А пляквата е тлъста! – ни в клин, ни в ръкав възкликна с радост Джим.

– Сигурен съм, като ти казвам, че е тлъста, Джим. Направо не ме съдържа да ги погледна пак.

Несъзнателно двамата ускориха крачките си. Но това не намали предпазливостта им. На два пъти промениха посоката, за да избегнат полицаи и положиха големи грижи да не ги види никой, докато се шумгунаха в тъмния коридор на къща с евтини мебелирани стаи в търговската част на града.

Чак когато стигнаха в тяхната си стая на най-горния етаж, драснаха клечка кибрит. Докато Джим палеше лампа, Мат заключи вратата и сложи резетата. Когато се обърна,

забеляза, че другарят му нетърпеливо чака. Мат се поусмихна, на

припряността му.

– Тия фенерчета ги бива – каза той, като измъкна джобно електрическо фенерче и го заразглежда. – Но трябва да купим нова батерия. Доста е отслабнала. Един-два пъти си помислих, че ще ме остави на тъмно. Интересно разпределение в тая къща. Малко остана да се загубя. Неговата стая беше отляво и това доста ме пообърка.

– Аз ти казах, че е отляво – прекъсна го Джим.

– Ти ми каза, че е отдясно – продължи Мат. – Смятам, че зная какво си ми казал, пък ето го и плана, дето ми нарисова.

Той потършува в джоба на жилетката си и извади сгънато листче хартия. Когато го разгърна, Джим се наведе над него и го загледа.

– Наистина съм направил грешка – призна си той.

– Направил си, я! Отначало трябваше да налучквам.

– Но това няма вече значение – възкликна Джим. – Хайде да видим какво носиш.

– Има значение – сопна му се Мат.

– Има голямо значение. ... за мен. Аз съм тоя, дето поема целия риск. Аз си слагам главата в торбата, докато ти си стоиш на улицата. Трябва да си опичаш акъла и да внимаваш повече. Добре, ще ти покажа.

Мат бръкна небрежно в джоба на панталоните си и извади – шепа дребни брилянти. Той ги изсипа в бляскав поток върху мръсната маса. От Джим се изтръгна тежка псувня.

– Това е нищо – рече Мат с тържествуващо самодоволство. – Още не съм започнал.

Той продължи да вади плячката от джобовете си. Имаше много брилянти, увити в шамоа, които бяха по-големи от онези в първата шепа. От един джоб извади шепа много дребни шлифовани брилянчета.

– Слънчев прах – подхвърли той, когато ги изсипа на отделна купчинка върху масата. Джим внимателно ги разгледа.

– Все пак, ще се продават по един-два долара парчето – каза той. – Това ли е всичко?

– Не ти ли стига? – попита го другият с обида в гласа.

– Стига, я! – отговори Джим с явно одобрение. – Повече отколкото очаквах. Не бих взел един цент по-малко от десет хиляди за целия куп.

– Десет хиляди! – повтори с презрение Мат. – Те струват два пъти повече или аз не разбирам нищо от скъпоценни камъни. Я погледни ей това парче!

Той го вдигна от искрящата купчина и поднесе към лампата с вид на познавач, като го претегляше и преценяваше.

– Струва една хилядарка само по себе си – избърза да го оцени Джим.

– Хилядарка на баба ти! – пренебрежително го сръза Мат. – Не можеш го купи и за три.

– Събуди ме! Трябва да сънувам! – Блясъкът на брилянтите привличаше погледа на Джим и той започна да избира по-едрите и да ги разглежда, – Ние сме богати хора, Мат... сега ще станем истински тузове.

– Ще минат години, докато успеем да ги продадем – беше по-практична мисълта на Мат.

– Ти само си помисли как ще живеем! Никаква друга работа, освен да ги продаваме малко по малко и да харчим парите.

Очите на Мат започнаха да бляскат, макар и мрачно – флегматичната му природа се събуждаше.

– Казах ти, че не можеш и да помисля колко тлъста е плячката – промърмори той полугласно.

– Какъв удар! Какъв удар! – възторжено възкликна другият.

– Малко остана да забравя – рече Мат и бръкна във вътрешния джоб на самото си.

От копирената хартия и шамоа, с които беше увита, се появи огърлица от едри бисери. Джим кажи-речи не я погледна.

– Имат цена – каза той и се върна към брилянтите.

Двамата потънаха в мълчание. Джим си играеше със скъпоценните камъни, прекарваше ги между пръстите, подреждаше ги на купчинки, пръскаше ги нашироко един до друг. Той беше мършав, съсухрен човек, нервен, раздразнителен, избухлив и малокръвен – типично дете на мизерията, с некрасиви разкривени черти, малки очички, с вечно и трескаво гладно лице и уста, по котешки звероподобен, изроден до мозъка на костите.

Мат не пипаше брилянтите. Подпрял брадичката си с лакти на масата, примигваше тежко срещу бляскащата грамада. Беше във всяко отношение пълна противоположност на другия. Не беше градско чедо. С огромни мускули, космат, по сила и външен вид приличаше на горила. За него не съществуваше нищо свръхестествено. Очите му бяха изпъкнали, раздалечени и в тях като че ли се четеше някакво подчертано дружелюбие. Те вдъхваха доверие. Но при по-внимателно вглеждане проличаваше, че са мъничко по-изпъкнали и мъничко по-разширени.

– Всичко накуп струва петдесет хиляди – забеляза изведнъж Джим.

– Сто хиляди – каза Мат.

Мълчанието се възцари наново и продължи дълго време, докато бе

нарушено отново от Джим:

– Какво ли, по дяволите, е правил с всичко това у дома си? Бих искал да го зная. Аз бих рекъл, че ги държи в желязната каса долу в дюкяна.

Мат тъкмо си представяше как беше изглеждал удушеният, както го беше видял за последен път в мъждивата светлина на електрическото фенерче, но не се стресна, когато Джим заговори за него.

– Кой знае – отговори той. – Може да се е готвил да зареже съдружника си. Може би е щял да избяга сутринта кой знае накъде, ако не бяхме ние. Мисля, че между честните хора има също толкова крадци, колкото и между крадците. Човек ги чете тия работи във вестниците, Джим. Съдружниците вечно един друг си забиват нож в гърба.

Чудновата, неспокойна тръпка се мярна в очите на Джим. Мат не се издаде, че го е забелязал, макар и да попита:

– За какво мислеше, Джим? Джим мъничко се пообърка за миг:

– За нищо – отговори той. – Мислех си само колко странно е било: всичките тия скъпоценности в къщата му. Какво те накара да ме попиташ?

– Нищо. Само се чудех, нищо повече.

Отново настъпи мълчание, прекъсвано от време на време от тихото и нервно кикотене на Джим. Той бе погълнат от пръснатите брилянти. Не че долавяше тяхната красота. Не си даваше сметка, че са красиви сами по себе си. Но от тях живото му въображение рисуваше видения за радостите на живота, които те щяха да заплатят, и предлаганото от тях обещание гъделичкаше всичките желания и стремежи на болния му мозък и хилава плът. От блестящите им огънове той изграждаше чудни замъци, с непрекъснати оргии в тях и изпитваше ужас пред това, което градеше. Именно тогава се кикотеше. Това беше твърде невероятно, за да бъде реално. И въпреки всичко брилянтите пламтяха на масата, раздухваха в него огъня на похотта и той се изсмиваше пак.

– Мисля, че нищо не ни пречи да ги преброим – каза неочаквано Мат, като се откъсна от собствените си видения. – Ти ме гледай, за да се увериш, че няма лъжа и измама, защото всичко трябва да е без лъжа и измама между нас, Джим. Разбра ли?

Това не се хареса на Джим и погледът му го издаде, а на Мат не се хареса това, което прочете в очите на другаря си.

– Разбра ли? – повтори Мат почти заплашително.

– Не сме ли живели винаги без лъжа и измама – отвърна Джим, за да се защити, въпреки че предателството вече се надигаше в него.

– Да няма лъжа и измама в трудни дни не струва нищо – рече сопнато Мат. – Важното е да няма, когато си се възмогнал. Когато нямаме нищо, не може да има лъжа и измама помежду ни. Сега сме богати и трябва да бъдем делови, честно делови. Разбра ли?

– Хубаво го рече – одобри Джим, но дълбоко в жалката му душица въпреки волята му започнаха да се надигат като вързани зверове злодейски и престъпни мисли.

Мат отиде до полицата за храна – зад газената печка с двете горелки. Изсипа чай от една книжна кесия, а от друга – люти чушки, върна се с кесиите при масата и сложи в тях малките брилянти от две големини. Сетне преброи големите камъни и ги уви в парчетата копринена хартия и шамоа.

– Сто четиридесет и седем средни парчета – отбеляза той инвентарното перо; – двадесет едри, два големи брилянта и един много голям; и две-три шепи мънички и парчетии.

Той погледна другаря си.

– Точно – отговори Джим.

Мат написа бройките на листче от бележник, направи препис и даде едното листче на своя другар, а другото задържа за себе си.

– Само за справка – рече той.

Сетне отново се отправи при полицата за храна и изсипа захарта от голяма книжна кесия. В нея сложи брилянтите, и големите и малките, върза я в шарена носна кърпа и я скри под възглавницата си. След това седна на крайчеца на леглото и се събу.

– И ти смяташ, че струват сто хиляди? – попита Джим, като спря да развързва обувката си и вдигна очи към него.

– Да – гласеше отговорът. – Веднъж видях едно момиче от танцува-лен салон в Аризона с лъскави камъчета. Не бяха истински. Тя каза, че ако били истински, нямало да танцува. Каза, че щели да струват като нищо петдесет хиляди, а нямаше и десетина парчета едно на друго.

– Кой ще ти се блъска за парче хляб? – тържествуващо попита Джим. – Да въртиш мотика и лопата! – продължи той с насмешка. – Да бях работил като вол цял живот и пестил всичките си надници, пак нямаше да имам и половината от това, което пипнахме тая вечер.

– Тебе те бива само да миеш чинии и не би могъл да изкараш повече от дващесетачка на месец и храна. Сметката ти не е за никъде, но разсъдението ти е право. Който иска, нека си работи. Аз съм пасал стада за трийсет на месец, когато бях млад и зелен. Е, сега съм по-стар и не паса стада.

Той си легна от едната страна на леглото. Джим загаси лампата и го последва от другата страна.

– Как ти е ръката? – дружелюбно попита Джим. Такова внимание беше необичайно, Мат си взе бележка за това и отговори:

– Мисля, че няма опасност от бяс. Какво те накара да ме попиташ?

Джим усети в него да трепва чувство за виновност и наум напсува другаря си за навика му да задава неприятни въпроси, но на глас отговори:

– Нищо, само защото като че ли се беше поуплашил отначало. Какво ще правиш с твоя дял, Мат?

– Ще си купя говедовъдно стопанство в Аризона, ще си заживея и ще плащам на други да пасат добитъка за мен. Има неколцина, дето ми се иска да дойдат да ми се молят за работа, да ги вземат мътните! А сега си затваряй устата, Джим. Има време да мине, докато си купя това стопанство. Сега ми се спи.

Но Джим дълго лежа буден, нервно потрепваше, неспокойно се въртеше и се разсънваше веднага щом задремеше. Брилянтите все още бляскаха пред очите му и огньовете им го пареха. Мат, въпреки тежкото си телосложение, спеше леко, като див звяр, който слухти насън, и Джим забеляза, че колчем шавнеше, снагата на другаря му помръдваше достатъчно, за да покаже, че е доловил движението, и трепва, готов да се събуди. Всъщност Джим не можеше да разбере дали често Мат не беше буден. Веднъж тихо, както се говори в пълно съзнание, Мат му рече:

– Хайде, спи, Джим. Не се тревожи за брилянтите. Няма да ти избягат.

– А Джим беше мислил, че тъкмо в този миг Мат положително спи.

Късно сутринта Мат се събуди от първото помръждане на Джим и след това се будеше и задремваше заедно с него до пладне, когато двамата станаха едновременно и се заловиха да се обличат.

– Аз ще изляза да купя вестник и хляб – каза Мат. – Ти направи кафето.

Както го слушаше, погледът на Джим неволно се откъсна от лицето на Мат и се насочи към възглавницата, под която лежеше пакетът, вързан в шарената носна кърпа. В същия миг Мат заприлича в лицето на див звяр.

– Виж какво, Джим – изръмжа той. – Ще играеш честно. Ако ми направиш някоя мръсотия, аз ще те наредя. Разбра ли? Ще те изям, Джим. Ти го знаеш. Ще ти прехая гръцмула и ще те изям като някоя

пържола.

Почернялата му кожа посиня от нахлулата кръв, а жълтите от тютюн зъби се оголиха от злобно дръпналите се устни. Джим потрепера и неволно се сви. Смъртна заплаха лъхаше от човека, когото гледаше. Едва предишната вечер този мъж с почерняло лице беше убил човек с ръцете си и това не беше смутило съня му. И Джим усети в душата му да се промъква чувството, че е виновен за редица мисли, заслужаващи това, с което го заплашваха.

Мат излезе и го остави разтреперан. Тогава омразата разкриви лицето на Джим и той изригна полугласно свирепи ругатни по посока на вратата. Изведнъж си спомни за скъпоценностите, изтича до леглото и затършува под възглавницата за шарената кърпа и я замачка с пръсти, за да се увери, че брилянтите са още вътре. Убедил се, че Мат не ги е отнел, Джим погледна газената печка и виновно се стресна. След това набързо я запали, напълни кафеника на чешмата и го сложи на огъня.

Кафето вреше, когато Мат се върна, и докато той нарязва хляба и сложи парче масло на масата, Джим сипа кафе. Едва когато Джим седна и сръбна няколко глътки кафе, Мат извади от джоба си утринния вестник.

– Много сме се лъгали – заговори той. – Нали ти казах, че не мога и да помисля колко тлъста е плячката. Я виж това!

Той посочи заглавията на първата страница.

„ВЪЗМЕЗДИЕТО НАСТИГА БУЖАНОВ ПО ПЕТИТЕ – гласяха те. – УБИТ НАСЪН, СЛЕД КАТО ОБРАЛ СЪДРУЖНИКА СИ“.

– Ето ти го на! – възкликна Мат. – Обрал съдружника си, обрал го като някой мръсен крадец!

– „Изчезнали скъпоценности за половин милион“ – прочете на глас Джим. Той остави вестника и се вторачи в Мат.

– Нали тока ти казах – рече Мат. – Какво, по дяволите, разбираме ние от скъпоценни камъни? Половин милион!... А най-много, на което можех да ги оценя аз, беше сто хиляди. Хайде, прочети го докрай.

Те зачетоха мълком, доближили глави, оставили недокоснатото кафе да изстива, и ту единият, ту другият не се стърпяваше и прочиташе високо по нещо забележително от напечатаните факти.

– Бих искал да видя лицето на Мецнър, когато е отворил касата в магазина тая сутрин – подхвърли злорадо Джим.

– Той е изпратил голямото началство направо в дома на Бужанов – обясни Мат. – Хайде, чети нататък.

– „Канеше се да отплава снощи в десет със «Саджода» за Южните

морета... параходът се забавил, поради извънреден товар..."

– Ето защо го хванахме в леглото – прекъсна го Мат. – Чист късмет... все едно, че сме улучили кон, за който залагат петдесет срещу едно.

– „Саджода“ отплава в шест тази сутрин...

– Не можа да я стигне – забеляза Мат. – Аз видях, че будилникът му беше сложен на пет. Щял е да има предостатъчно време... ако не бях дошъл аз и не бях сложил край на времето му. Карай нататък.

– „Адолф Мецнър в отчаяние... прочутата бисерна огърлица Хейторн... великолепен подбор от бисери... оценена от експерти – петдесет до седемдесет хиляди долара.“

Джим прекъсна четенето, за да изпсува мръсно и тържествено, като завърши с думите:

– Тия проклети мидени яйца да струват толкова пари! Той облиза устните си и додаде:

– Много са красиви, и дума да не става.

– „Големият бразилски брилянт – зачете той нататък. – Осемдесет хиляди долара... много скъпоценни камъни от най-чиста вода... няколко хиляди дребни елмази за не по-малко от четирийсет хиляди.“

– То си заслужавало да знае човек малко повече за скъпоценните камъни – усмихна се добродушно Мат.

– „Теорията на детективите – четеше Джим. – Крадците трябва да са знаели... ловко да са наблюдавали действията на Бужанов... трябва да са разбрали плана му и да са го проследили до къщата му с плодовете на грабежа...“

– „Ловко“ – глупости! – избухна Мат. – Така се спечелва голямо име... във вестниците. Откъде можем да знаем, че е ограбил съдружника си?

– Абе нали пипнахме стоката! – ухили се Джим. – Хайде да ги видим пак.

Той отиде да се увери, че вратата е заключена и зарезена, а в това време Мат извади вързопа в шарената кърпа и го отвори на масата.

– Не само прекрасни, а! – възкликна Джим при вида на бисерите и за известно време не погледна нищо друго. – Според експертите, струват от петдесет до седемдесет хиляди долара.

– А жените ги обичат тия неща – забеляза Мат. – И са готови да направят всичко, за да се сдобият с тях: да продадат себе си, да извършат убийство, всичко.

– Също като теб и мен.

– Нищо подобно! – рязко отвърна Мат. – Аз съм готов да извърша зарад тях убийство, но не зарад самите тях, а зарад онова, което ще ми дадат. Там е разликата. Жените искат скъпоценните камъни зарад самите тях, а аз ги искам зарад жените и зарад нещата, които ще получа срещу тях.

– Колко хубаво, че мъжете и жените не искат едни и същи неща – подхвърли Джим.

– На това се крепи търговията – съгласи се Мат, – дето хората искат различни неща.

По-късно следобед Джим излезе да купи храна. Докато го нямаше Мат прибра брилянтите от масата, уви ги, както преди, и ги сложи под възглавницата. След това запали газената печка и се залови да вари вода за кафе. Подир няколко минути Джим се върна.

– Чудна работа! – забеляза той. – Улиците и магазините, и хората са си същите, както винаги. Нищо не се е променило. А аз вървах край всичките тях като милионер! Никой не ме погледна.

Мат равнодушно изсумтя. Той не можеше да разбере лекомислението хрумвания и прищевки на въображението на другаря си.

– Намери ли хубаво парче филе? – попита той.

– Да, два пръста дебело. Чудесно! Виж го.

Той отви бифтека и го поднесе на Мат – да се увери. След това Джим направи кафето и нареди масата, докато Мат пържеше бифтека.

– Недей слага прекалено много от оня червен пипер – предупреди Джим. – Не съм свикнал на твоята мексиканска кухня. Ти винаги готвиш прекалено люто.

Мат се изсмя глухо и продължи да готви. Джим сипа кафето, но първо сложи в нащърбената порцеланова чаша някакъв прах, който беше държал в джоба на жилетката, увит в оризова хартия. За тази цел беше застанал гърбом към другаря си, но не посмя да се озърне да го погледне. Мат постла на масата вестник, а на вестника сложи горещия тиган. Разряза бифтека на две и сложи парчетата на Джим и на себе си,

– Яж го, докато е горещ – посъветва той, и хванал ножа и вилицата, му даде пример.

– Чудесен е – отсъди Джим след първата хапка. – Но да ти кажа едно нещо правичката: никога няма да ти дойда на гости в това стопанство в Аризона, та няма защо и да ме каниш.

– Сега пък какво не ти харесва? – попита Мат.

– Адски люто е, ето какво – отговори Джим. – Мексиканската кухня в твоят стопанство ще ми дойде твърде много. Ако на оня свят ме

очаква пъкълът, няма защо да си измъчвам вътрешностите на тоя. Проклетият пипер!

Той се усмихна, духна силно, за да разхлади пламналата си уста, пийна от кафето и продължи да яде бифтек.

– Изобщо какво мислиш ти за задгробния живот, Мат? – попита той след малко, като вътрешно се чудеше защо другарят му още не се е докоснал до кафето.

– Няма никакъв задгробен живот – отговори Мат, като се откъсна от бифтека, за да си сръбне за първи път от кафето. – Нито рай, нито ад, нито нещо друго. Човек получава всичко, каквото му се полага, още тук, в тоя живот.

– А после? – запита Джим, подтикнат от отвратителното си любопитство, защото знаеше, че гледа човек, който скоро ще умре. – Ами после? – повтори той.

– Видял ли си някога човек, умрял преди две седмици? – попита другият.

Джим поклати глава.

– Е, аз пък съм виждал. Приличаше на тоя бифтек, дето го ядем ти и аз. Едно време е бил биче, което е щръкляло из полето. Но сега е мърша и нищо повече. Само толкова, мърша и нищо повече. И това е в каквото ти, и аз, и всички хора се превръщаме: мърша.

Мат изпи кафето на един дъх и напълни чашата отново.

– Страх ли те е да умреш? – попита той. Джим поклати глава:

– Защо ще ме е страх? Нали не умирам изобщо. Отивам на оня свят и живея пак...

– За да крадеш, и лъжеш, и лицемерно да се разкайваш в още един живот, за да продължаваш ей така во веки веков? – рече подигравателно Мат.

– Може да се поправа – предложи оптимистично Джим. – Може в бъдещия ми живот да не стане нужда да крада.

Той рязко млъкна и с уплашено изражение на лицето се втренчи право напред.

– Какво ти е? – поиска да знае Мат.

– Нищо. Само се чудех... – Джим с усилие се облада – ... за това умираме, нищо повече.

Но не можеше да се отърси от обзелия го страх. Като че ли нещо макар и невидимо, но злокобно, го беше отминало и хвърлило върху му неосезаемата сянка на присъствието си. Усети, че го обхваща лошо предчувствие. Щеше да се случи нещо страшно. Някаква беда беше

надвиснала над него. Той гледаше вторачено през масата към другаря си. Не Можеше да разбере. Нима беше сбъркал й отровил сам себе си? Не! Мат пиеше от нащърбената чаша, а той положително беше сложил отровата именно в нащърбената чаша. Всичко това е само въображение – помисли си Джим в следващия миг. То го беше мамило и преди. Глупак! Разбира се, той си въобразяваше. Разбира се, нещо щеше ей сега да се случи, но то щеше да се случи на Мат. Нали Мат беше изпил цялата чаша кафе!

Джим се поразвесели, довърши бифтека и изтопи соса.

– Когато бях малък... – започна той; но неочаквано млъкна.

Отново невидимото злокобно нещо се беше появило във въздуха и цялото му същество затрептя от предчувствието за надвиснала беда. Той долавяше, че някаква рушителна сила действа в плътта му, а във всичките мускули имаше усещането, че ей сега ще започнат да трепкат. Джим поривисто се облегна на стола си и също така поривисто се наведе напред и се подпря с лакти на масата. Една тръпка неясно пробегна по мускулите на тялото му. Беше като първото изшумоляване на листата, преди да лъхне вятърът. Стисна зъби. Тръпката се повтори – едно спазматично стягане на мускулите. Испита паника пред бунта вътре в самия него. Мускулите вече не признаваха господството му над тях. Те пак се свиваха спазматично, въпреки волята му, защото им беше заповядал да не се стягат. Това бе революцията в самия него, това бе анархия, и той изпадна в ужас от безсилието си, когато плътта му се сви и сякаш го скова в мъртва хватка, тръпки го полазиха нагоре-гнадолу по гърба и пот изби по челото му. Джим обиколи с поглед стаята и всичките й подробности го поразиха със странно чувство за нещо познато. Също като че ли току-що се беше върнал от някакво дълго пътешествие. Той погледна през масата към другаря си. Мат го наблюдаваше и се усмихваше. Изражение на ужас се изписа по лицето на Джим.

– Боже мой, Мат! – изкрещя той. – Да не си ме отровил?

Мат се усмихваше и продължаваше да го наблюдава. В последвалия пристъп Джим не загуби съзнание. Мускулите му се свиваха, потрепваха и се гърчеха, боляха го и го смазваха в свирепата си хватка. И сред всичко това звезднъж видя, че Мат се държи някак странно. Мат вървеше по същия път. Усмивката беше угаснала на лицето му, изместена от напрегнато изражение, сякаш се вслушваше в нещо, нашепващо вътре в него, и се мъчеше да схване значението му. Мат се изправи, прекоси стаята, върна се и отново седна.

– Ти го направи, Джим – промълви той тихо.

– Но аз не мислех, че ти ще се опиташ да наредиш мен – с укор отвърна Джим.

– аз те наредих добре – каза Мат със стиснати зъби и трепереща снага. – Какво ми даде ти?

– Стрихнин.

– Същото, което и аз на тебе – реши да признае Мат. – Оградена каша, нали?

– Ти лъжеш, Мат – рече умолително Джим. – Ти не си ме отровил, нали?

– Разбира се, че те отрових; нито пък съм ти дал прекалено много. Сготвих ти го точно по вкус в твоята половина от бифтека... Чакай! Къде отиваш?

Джим се беше втурнал към вратата и дърпаше резетата. Мат се хвърли помежду и го блъсна назад.

– Аптеката! – пъшкеше Джим. – Аптеката!

– Не, няма да идеш! Ще си останеш тук! Няма да има никакво тичане навън, никакво разиграване на драма с отравяне на улицата... с всичките тия брилянти, сложени под възглавницата. Разбра ли? Дори и да не умреш, ще попаднеш в лапите на полицията и ще трябва да даваш не знам колко обяснения. Лекарството срещу отравяне е да вземеш нещо за повръщане. Аз съм също толкова зле, колкото и ти и ще взема нещо за повръщане. Без друго това е единственото, което щяха да ти дадат и в аптеката.

Той блъсна Джим обратно към средата на стаята и пак

дърпна резетата. Когато отиваше при полицата за храна, прекара ръка през чело и обра едрата пот. Чу се как тя изплющя на пода. Джим, изтръпнал, видя как Мат взема буркана с горчица и изтича при чешмата. Там разбърка една чаша вода с горчица и я изпи на един дъх. Джим изтича подир него и посегна с треперещи ръце към празната чаша. Мат го отблъсна отново. Когато разбърка втора чаша, попита:

– Мислиш, че ще ми стигне една чаша? Можеш да почакаш, докато свърша.

Джим се затътри към вратата, но Мат го спря.

– Ако продължаваш да си играеш с тая врата, ще ти извия врата! Разбра ли? Ти ще пиеш, когато свърша аз. И ако това те спаси, все едно ще ти извия врата. Така или иначе не можеш се отърва. Много пъти съм ти казвал какво те чака, ако ми изиграеш някакъв номер.

– Но и ти ми изигра номер – с труд изрече Джим.

Мат пиеше втората чаша и не отговори. Потта беше премрежила

очите на Джим и той едва можа да намери масата, откъдето си взе друга чаша. Но Мат разбъркваше трета чаша и както преди, го блъсна настрана.

– Казах ти да почакаш, докато свърша .аз – изръмжа Мат. – Махай се от пътя.

И Джим задържа своето гърчещо се тяло, като се хвана за мивката, изгаряйки от жажда за тази жълтеникава бърканица, която можеше да му спаси живота. Единствено усилието на волята му помагаше да стои, вкопчил се в мивката. Мускулите се силеха да го прегънат одве и да го съборят на земята. Мат изпи третата чаша и с мъка успя да се добере до един стол и да седне. Първият пристъп минаваше. Измъчващите го гърчове стихваха. Той приписа тези добри признаци на горчицата с вода. Във всеки случай беше се спасил. Мат избърса потта от лицето си и в един промеждутък на успокоение намери сили за любопитство. Той загледа другаря си.

Гърчовете бяха изтръгнали буркана с горчица от ръцете на Джим и съдържанието се беше разсипало по пода. Джим се наведе, за да огребе част от горчицата в чашата, но следващият гърч го събори, превил се, на земята. Мат се усмихна.

– Дръж горчицата! – насърчи го той. – Лекарството е добро. На мен ми помогна.

Джим го чу и обърна към него ужасено лице, разкривено от страдание и молба. Свиваше се от гърч след гърч, докато изпадна в конвулсии и се затъркала по пода с пожълтели от горчицата лице и коса.

При тази гледка Мат дрезгаво се разсмя, но смехът му се пресече наполовина. Тръпка премина през тялото му. Започваше нов пристъп. Той се надигна и се довлече до мивката, където с пъхнат в устата показалец напразно се замъчи да ускори действието на своето средство за повръщане. На края

се вкопчи в мивката, както се беше вкопчил Джим, обзет от ужас, че ще падне на пода.

Пристъпът на Джим беше преминал и той седна, премалаял и отпаднал, твърде слаб, за да се изправи, с чело потънало в пот и устни покрити с пяна, пожълтели от горчицата, в която се беше овъргалаял. Разтърка очи с юмуци и от гърлото му се изтръгнаха стонове, подобни на скимтене.

– Какво си се разцивил? – грубо запита Мат между гърчовете си. – Остава ти само да умреш. А като умреш, ще си мъртъв.

– Аз... не... цивря... горчицата... ми... смъди... на... очите –

отчайващо бавно изпъшка Джим.

Това беше последният му сполучлив опит да говори. След това несвързано забръщолеви, размахал треперещи ръце във въздуха, докато нова конвулсия го просна на пода.

Мат се довлече обратно до стола, преви се на него и сключил ръце около коленете, поведе борба с разкапващата се плът. Съвзе се от конвулсията безучастен и изнемошял. Погледна какво става с другия и го видя, че лежи неподвижен.

Опита се да си говори сам, да се шегува, за сетен път зловещо да се посмее на живота, но от устните му се изтръгнаха само несвързани звуци. Дойде му на у, че средството за повръщане бе излязло несполучливо и не му остава нищо друго, освен аптеката. Погледна към вратата и се изправи на крака. Опazi се да не падне, като се вкопчи в стола. Започнал беше нов пристъп. И сред този припадък, когато тялото му и всичките му части се разкъсваха на парчета и с гърчене се сплитаха отново на възли, той впи пръсти в стола й го заблъска пред себе си към вратата. Последните остатъци от волята вече го напускаха, когато стигна. Завъртя ключа и дръпна едното резе. Заопипва за второто, но не го намери. Тогава облегна цялата си тежест на вратата и леко се смъкна на пода.

КРАЙ

Jack London
Just Meat, 1906

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, април 2003

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2186>]